

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Slide 1: Title & Speaker(s)

## 1. Η ψηφιακή προστασία

Η ψηφιακή τεχνολογία έκανε πιο επιτακτική την αναζήτηση της κατοχύρωσης της πνευματικής ιδιοκτησίας, αφού το διαδίκτυο εκμηδένισε τις αποστάσεις και δίνει τη δυνατότητα διακίνησης των έργων και των δεδομένων με μεγάλη ταχύτητα και ευκολία χωρίς να υπάρχουν εμπόδια που να σχετίζονται με τον τόπο, το χρόνο ή τον όγκο. Άλλωστε ήδη από το 19ο αιώνα τα κράτη αναζήτησαν την ενίσχυση της προστασίας σε διεθνές επίπεδο, αρχικά με την υπογραφή διμερών συμβάσεων και στη συνέχεια με την υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης που στηρίζεται στη γνωστή αρχή της εξομοίωσης των ξένων έργων ή δημιουργών που προστατεύονται από τη διεθνή αυτή σύμβαση προς τους υπηκόους της χώρας όπου ζητείται η προστασία.

Slide 2: Ψηφιακή προστασία της Πνευματικής Ιδιοκτησίας

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Η σύνδεση της πνευματικής ιδιοκτησίας με το εμπόριο υλοποιήθηκε με τη Συμφωνία για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (1994), ενώ οι ΗΠΑ από το 1984 τροποποίησαν τον Εμπορικό Νόμο για να περιλάβουν τη διανοητική ιδιοκτησία στη διαδικασία του Κεφαλαίου 301 με βάση την οποία η Υπηρεσία Προεδρικού Εκπροσώπου εμπορίου των ΗΠΑ ανακοινώνει τις αποφάσεις της αμερικανικής κυβέρνησης έναντι τρίτων χωρών για έλλειψη κατάλληλης προστασίας των τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας, κάτι που δίνει τη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων και αντιποίνων οικονομικής φύσης. Η υπέρμετρη αυστηρότητα και η ποινικοποίηση αρχίζουν να γίνονται χαρακτηριστικά γνωρίσματα της έννομης προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η ψήφιση των Συνθηκών Internet το 1996 σηματοδότησε, από θεσμικής πλευράς, την έναρξη της ψηφιακής προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας στην προσπάθεια ρύθμισης των προβλημάτων που ανακύπτουν στο διαδίκτυο.

Η Οδηγία 2001/29 για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στην

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

κοινωνία της πληροφορίας έδωσε τη δυνατότητα μεταφοράς των διεθνών υποχρεώσεων που πηγάζουν από τις Συνθήκες Internet σε κοινοτικό επίπεδο με βάση το κοινοτικό κεκτημένο και τις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς. Η βασική αρχή που διατρέχει την προσπάθεια εναρμόνισης είναι η ανάγκη αναγνώρισης ενός υψηλού επιπέδου προστασίας στους δικαιούχους. Στο πνεύμα αυτό αναγνωρίστηκαν ή προσαρμόστηκαν στο ψηφιακό περιβάλλον τα περιουσιακά δικαιώματα: δικαίωμα αναπαραγωγής, δικαίωμα παρουσίασης / διάθεσης στο κοινό, δικαίωμα διανομής. Γνώρισμα των δικαιωμάτων αυτών είναι ο απόλυτος και αποκλειστικός χαρακτήρας και το ευρύ περιεχόμενο. Παράλληλα προβλέπεται ένα εξαντλητικός και κλειστός κατάλογος εξαιρέσεων και περιορισμών που λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές νομικές παραδόσεις των κρατών μελών (αιτ.σκ. 32). Ο κλειστός χαρακτήρας έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να προβλέψουν στη νομοθεσία τους άλλους περιορισμούς από τους αναφερόμενους στην Οδηγία 2001/29. Από τους περιορισμούς αυτούς υποχρεωτικό χαρακτήρα έχει μόνο η ρύθμιση που αφορά τις προσωρινές πράξεις αναπαραγωγής, ενώ για κάθε άλλη περίπτωση ο χαρακτήρας των εξαιρέσεων είναι δυνητικός.

Διεθνές Συνέδριο  
«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
“Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας”  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

**«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»**

**Slide 3: Το test των 3 σταδίων (3 step test)**

Όλοι οι περιορισμοί υπόκεινται στο τεστ των τριών σταδίων, εφαρμόζονται δηλαδή σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις οι οποίες δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή άλλου προστατευμένου αντικειμένου και δεν θίγουν αδικαιολόγητα τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου. Προβλέπονται επίσης ρυθμίσεις για τα τεχνολογικά μέτρα και τις πληροφορίες διαχείρισης, καθώς και για τις κυρώσεις σε περίπτωση προσβολής των δικαιωμάτων. Η εναρμόνιση των μέτρων και των διαδικασιών που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας έγινε με την Οδηγία 2004/48.

**Slide 4: Πνευματική Ιδιοκτησία & Εκπαίδευση**

2. Οι περιορισμοί/εξαιρέσεις για την εκπαίδευση

Η σχέση της πνευματικής ιδιοκτησίας με την εκπαίδευση είναι στενή. Τα πνευματικά έργα αποτελούν αναγκαίο στοιχείο για τη διάδοση της γνώσης που αποτελεί κίνητρο για την επιστημονική και καλλιτεχνική

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

δημιουργία. Η ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων του δημιουργού και του ευρύτερου δημοσίου συμφέροντος, ειδικά όσον αφορά την εκπαίδευση, εκφράζεται ρητά στο Προοίμιο της Συνθήκης Internet για την πνευματική ιδιοκτησία. Στην αιτ.σκ. 14 της Οδηγίας 2001/29 τονίζεται επίσης ότι μεταξύ των στόχων της εναρμόνισης είναι η προώθηση της μάθησης και του πολιτισμού μέσω της προστασίας των έργων, ενώ παράλληλα επιτρέπονται παρεκκλίσεις ή περιορισμοί χάριν του δημοσίου συμφέροντος για λόγους εκπαίδευσης και διδασκαλίας. Το ερώτημα που τίθεται αφορά την εξεύρεση του ορίου που δικαιολογεί τον περιορισμό της πνευματικής ιδιοκτησίας προς όφελος της εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2001/29 οι περιορισμοί/εξαιρέσεις που έχουν σχέση με την εκπαίδευση και τη διάδοση της γνώσης αφορούν τις βιβλιοθήκες και τα αρχεία, τη διδασκαλία και την επιστημονική έρευνα, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και την παράθεση αποσπασμάτων.

**Slide 5: Πνευματική Ιδιοκτησία & Βιβλιοθήκες**

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Ειδικότερα ο περιορισμός για τις βιβλιοθήκες αφορά α) ειδικές πράξεις αναπαραγωγής που πραγματοποιούνται από προσιτές στο κοινό βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικά ιδρύματα, μουσεία ή αρχεία που δεν αποσκοπούν άμεσα ή έμμεσα σε κανένα οικονομικό ή εμπορικό όφελος (άρθρο 5 παρ. 2 στοιχείο γ Οδηγίας 2001/29) και β) χρήσεις με παρουσίαση ή διάθεση με σκοπό την έρευνα ή την ιδιωτική μελέτη μέσω εξειδικευμένων τερματικών στους χώρους των ιδρυμάτων που αναφέρονται στην παραπάνω περίπτωση, εφόσον πρόκειται για έργα τα οποία δεν υπόκεινται σε όρους αγοράς ή άδειας και τα οποία παρέχονται στις συλλογές τους (άρθρο 5 παρ. 3 στοιχείο ιδ οδηγίας 2001/29).

Οι περιορισμοί αυτοί έχουν στενό πεδίο εφαρμογής γιατί αφορούν ορισμένες ειδικές περιπτώσεις (αιτ. σκ. 40). Ειδικότερα, η αναπαραγωγή αφορά κυρίως τη διαφύλαξη των έργων, δεν προβλέπεται ο αριθμός των αντιτύπων που μπορούν να αναπαραχθούν, δεν περιέχονται σαφείς κανόνες για τη μεταβολή της στοιχειοθεσίας ή σελιδοποίησης, ενώ δεν καλύπτεται ο ιδιωτικός τομέας. Η έρευνα ή ιδιωτική μελέτη μέσω εξειδικευμένων τερματικών δεν εφαρμόζεται στην εξ αποστάσεως ηλεκτρονική διάθεση κειμένων σε τελικούς χρήστες (αιτ.σκ.40).

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

**Slide 6: Ορφανά Έργα (Orphan Works)**

Στο πλαίσιο της ψηφιοποίησης των έργων ζήτημα προέκυψε σε σχέση με τα ορφανά έργα. Πρόκειται για έργα τα οποία εξακολουθούν να προστατεύονται με την πνευματική ιδιοκτησία αλλά οι δικαιούχοι δεν είναι δυνατό να εντοπισθούν ή να εξακριβωθούν τα στοιχεία τους. Το πρόβλημα αφορά κυρίως την εκκαθάριση των δικαιωμάτων. Η ΕΕ με τη Σύσταση της 24<sup>ης</sup> Αυγούστου 2006 για την ψηφιοποίηση και επιγραμμική προσβασιμότητα πολιτιστικού περιεχομένου παρότρυνε τα κράτη μέλη να βρουν τρόπους που θα διευκολύνουν τη χρήση ορφανών έργων. Η Ομάδα εμπειρογνομώνων εξέδωσε Τελική Έκθεση για την ψηφιακή διαφύλαξη, τα ορφανά και εξαντλημένα έργα. Οι εκπρόσωποι των βιβλιοθηκών και οι δικαιούχοι υπέγραψαν Μνημόνιο Συμφωνίας για τα ορφανά έργα που περιλαμβάνει τις κατευθυντήριες γραμμές για την αναζήτηση των δικαιούχων, τις γενικές αρχές για τις βάσεις δεδομένων με τα έργα αυτά καθώς και τον τρόπο εκκαθάρισης.

**Slide 7: Περιορισμός για άτομα με αναπηρία**

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Ο περιορισμός για τα άτομα με αναπηρία επιτρέπει χρήσεις προς όφελος των προσώπων αυτών οι οποίες συνδέονται άμεσα με την αναπηρία και δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα, στο βαθμό που απαιτείται λόγω της αναπηρίας (άρθρο 5 παρ. 3 στοιχείο β Οδηγίας 2001/29). Στην αιτ. σκέψη 43 υπογραμμίζεται ότι είναι αναγκαίο τα κράτη μέλη να θεσπίσουν τα κατάλληλα μέτρα που θα ευνοούν την πρόσβαση στα άτομα με ειδικές ανάγκες, ενώ σύμφωνα με την αιτ. σκ. 36 τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν δίκαιη αποζημίωση των δικαιούχων, ακόμη και όταν εφαρμόζουν τις προαιρετικές διατάξεις των εξαιρέσεων που δεν απαιτούν σχετική αποζημίωση. Οι νομοθετικές ρυθμίσεις πάντως δεν είναι ενιαίες στα κράτη μέλη και καλύπτουν συγκεκριμένες κατηγορίες ή ορισμένα μόνο δικαιώματα. Ο περιορισμός για τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν προβλέπεται στην Οδηγία 96/9 με συνέπεια να μπορεί να ανακύψει πρόβλημα για τα έργα που εμπίπτουν στην κατηγορία των βάσεων δεδομένων πχ εγκυκλοπαίδεια. Η δαπάνη και ο χρόνος που απαιτείται για να καταστούν τα έργα προσβάσιμα στα άτομα αυτά είναι ένα άλλο ζήτημα, καθώς και το θέμα της ασφάλειας των αντιγράφων από πλευράς δικαιωμάτων. Λύση θα ήταν η καθιέρωση ορισμένων ενδιαμέσων φορέων πχ ειδικών βιβλιοθηκών που θα ανελάμβαναν τη σύναψη συμφωνιών με τους δικαιούχους.

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

**Slide 8: Πνευματική Ιδιοκτησία & Εκπαίδευση**

Ο περιορισμός για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς (άρθρο 5 παρ. 3 στοιχείο α Οδηγίας 2001/29) αφορά παραδοσιακούς τρόπους εκπαίδευσης και διδασκαλίας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (αιτ. σκ. 42) και δεν περιλαμβάνει την εξ αποστάσεως ηλεκτρονική μάθηση.

Η παράθεση αποσπασμάτων με σκοπό την άσκηση κριτικής ή βιβλιοπαρουσίασης (άρθρο 5 παρ. 3 στοιχείο δ) είναι ένας κλασικός περιορισμός του περιουσιακού δικαιώματος που πάντως δεν επιλύει τα θέματα που ανακύπτουν από τα μεγάλα προγράμματα ψηφιοποίησης βιβλιοθηκών.

Είναι φανερό ότι οι περιορισμοί/εξαιρέσεις που προαναφέρθηκαν αφορούν συγκεκριμένες περιπτώσεις και ότι η τυχόν διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής, σύμφωνα με το κλασικό δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, θα μπορούσε να γίνει με τροποποίηση της Οδηγίας 2001/29 ή με μια νέα διεθνή συμφωνία για την πρόσβαση στη γνώση. Η υπογραφή συμβάσεων μεταξύ των ιδρυμάτων και των δικαιούχων είναι μια άλλη δυνατότητα.

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

**Slide 9: Πνευματική Ιδιοκτησία & Ανοιχτή Πρόσβαση**

### 3. Ανοιχτή πρόσβαση

Η πρωτοβουλία ανοιχτής πρόσβασης στηρίζεται στη λογική της μη εμπορευσιμότητας του διαδικτύου και επιζητεί την αποδέσμευση της πνευματικής ιδιοκτησίας από τους κλασικούς κανόνες. Απώτερος στόχος είναι, η μετατροπή του διαδικτύου σε ένα εργαλείο για μια παγκόσμια βάση επιστημονικής γνώσης. Η ανοιχτή πρόσβαση αναπτύχθηκε στα Πανεπιστήμια λόγω της αύξησης των τιμών των επιστημονικών εκδόσεων, των μειωμένων κρατικών επιχορηγήσεων, των τεχνολογικών ή νομικών δεσμεύσεων που επιβάλλουν οι διανομείς ηλεκτρονικών εκδόσεων και της ταχύτατης ανάπτυξης των δυνατοτήτων του διαδικτύου. Οι ερευνητές και επιστήμονες είναι θετικοί στις πρωτοβουλίες αυτές γιατί κυρίως τους ενδιαφέρει η διάδοση του έργου τους με αναφορά στο όνομά τους. Τα ερευνητικά κέντρα, τα Πανεπιστήμια και οι βιβλιοθήκες έχουν ήδη προχωρήσει στη διάχυση της γνώσης και της έρευνας με τα ανοιχτά αποθετήρια, ηλεκτρονικά περιοδικά, ηλεκτρονικά αρχεία διπλωματικών εργασιών και διδακτορικών.

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Το κίνημα της ανοικτής πρόσβασης διαμορφώθηκε από μια σειρά διεθνών πρωτοβουλιών και διακηρύξεων:

1. Budapest Open Access Initiative (2002)
2. Bethesda Statement on Open Access Publishing (2003)
3. Berlin Declaration on Open Access to knowledge in the Sciences and Humanities (2003)
4. Brisbane Declaration on Open Access (September 2008)

**Slide 10: Πνευματική Ιδιοκτησία & Ανοικτή Πρόσβαση**

Οι γενικές κατευθύνσεις είναι η ελεύθερη διάθεση επιστημονικών έργων και αποτελεσμάτων, ιδίως αυτών που χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους, η κατάθεση του επιστημονικού περιεχομένου σε αποθετήρια με υποχρέωση αναφοράς στο δημιουργό, η έκδοση ηλεκτρονικών περιοδικών και η δημιουργία ενός «δημόσιου τομέα» με έργα επιστημονικά και πολιτιστικά. Γενικά καλούνται όλοι οι ερευνητές να καταστήσουν το επιστημονικό υλικό τους ελεύθερα προσβάσιμο σε όλους.

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Μελέτη του ΟΟΣΑ (Δεκέμβριος 2007) αναδεικνύει ότι υποστηρίζονται από τα Πανεπιστήμια 3.000 ανοιχτά αποθετήρια με επιστημονικό υλικό. Μεταξύ αυτών αναφέρονται οι πρωτοβουλίες των αμερικανικών Πανεπιστημίων (1700 courses), όπως MIT (MIT OpenCourseWare), Tufts, Yale και Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health, των Πανεπιστημίων της Κίνας (750 courses), της Ιαπωνίας (400 courses) και της Γαλλίας (800 courses).

**Slide 11: Παραδείγματα Ανοικτής Πρόσβασης στην Ελλάδα**

Για την Ελλάδα μπορούν να αναφερθούν ([www.openaccess.gr](http://www.openaccess.gr)) η Ψηφίδα-Ψηφιακή Βιβλιοθήκη και Ιδρυματικό Καταθετήριο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Κοσμοπόλις-Συλλογή ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών, Πέργαμος-Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ιστορικού αρχείου που αναπτύχθηκε από υπολογιστικό κέντρο βιβλιοθηκών του Πανεπιστημίου Αθηνών, Hellenic Journal of Cardiology που αναπτύχθηκε από την Ελληνική καρδιολογική εταιρεία, Πανδέκτης-Ψηφιακός Θησαυρός Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού που αναπτύχθηκε από το ΕΚΤ.

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Η ανοιχτή πρόσβαση δεν είναι αντίθετη με την πνευματική ιδιοκτησία στο μέτρο που ο δημιουργός αποφασίζει ελεύθερα να ακολουθήσει την πολιτική αυτή. Άλλωστε και τα έργα που είναι ελεύθερα διαθέσιμα προστατεύονται με την πνευματική ιδιοκτησία, ενώ οι τρίτοι που χρησιμοποιούν τα έργα αυτά θα πρέπει να τηρούν τους όρους της ανοιχτής πρόσβασης. Σε πολλές περιπτώσεις τα αποθετήρια ή τα ανοιχτά περιοδικά χρησιμοποιούν άδειες Creative Commons και λογισμικό ανοιχτού κώδικα.

**Slide 12: Οι άδειες Creative Commons στην Ελλάδα**

#### 4. Οι άδειες Creative Commons

Πηγή έμπνευσης των αδειών αυτών είναι το κίνημα του ελεύθερου λογισμικού που ξεκίνησε το 1983 με τη σύσταση του Ιδρύματος Ελεύθερου Λογισμικού (Free Software Foundation) από τον Richard Stallman. Στόχος ήταν η ανάπτυξη λογισμικού με διαθέσιμο στον καθένα τον πηγαίο κώδικα. Πρόκειται για το λογισμικό ανοιχτού κώδικα (open source) το οποίο διατίθεται, χρησιμοποιείται, αναπαράγεται, τροποποιείται και διανέμεται περαιτέρω με βάση τους όρους που

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

προβλέπονται στη Γενική Δημόσια Άδεια (General Public License) και  
ιδίως με τον όρο ότι ο πηγαίος κώδικας και η μετατροπή του  
προγράμματος θα διατίθενται ελεύθερα και δωρεάν σε όλους.

Τον Ιανουάριο του 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την Άδεια  
Δημόσιας Χρήσης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (EUPL) που εκπονήθηκε με  
σκοπό την προαγωγή της διαλειτουργικής παροχής πανευρωπαϊκών  
υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στις δημόσιες διοικήσεις, τις  
επιχειρήσεις και τους πολίτες. Η σημασία της άδειας αυτής έγκειται στο  
γεγονός ότι οι όροι της είναι προσαρμοσμένοι στο ευρωπαϊκό δίκαιο.

Υπάρχουν πολλές άδειες ανοιχτού περιεχομένου, όπως η Free  
Documentation License, η Open Publication και η License Free Art  
License. Οι πιο δημοφιλείς, όμως, είναι οι άδειες Creative Commons  
(CC).

Το 2001 ιδρύθηκε από τον Lawrence Lessig το ίδρυμα Creative  
Commons με στόχο να μπορεί ο δημιουργός να χορηγεί άδεια χρήσης  
του έργου του με πιο ελεύθερο και ανοιχτό τρόπο. Οι άδειες CC  
επιτρέπουν την ελεύθερη χρήση πέρα από τα όρια των νόμιμων

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve of Openness (I)»***

περιορισμών ως προς την έκταση του περιουσιακού δικαιώματος. Στο χρήστη επιτρέπεται ιδίως η αναπαραγωγή, η διανομή, η παρουσίαση στο κοινό και σε ορισμένες περιπτώσεις η μετατροπή του έργου. Σκοπός των αδειών αυτών δεν είναι η ανατροπή και κατάργηση της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά ο επαναπροσδιορισμός των κανόνων της και η δημιουργία νέας ισορροπίας με βάση τις αρχές του διαδικτύου. Η ελεύθερη διασκευή και μετατροπή καθιστά το περιεχόμενο προσιτό στο κοινό με τους συμβατικούς όρους που οι ίδιοι οι δημιουργοί διαγράφουν με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός συμβατικού δημόσιου τομέα πάνω στον οποίο μπορούν να παραχθούν άλλα έργα. Το έργο μπορεί να κυκλοφορεί ελεύθερα στο διαδίκτυο, αλλά και στη συνήθη έντυπη μορφή με αμοιβή από κάποιον εκδοτικό οίκο. Η ιδέα δημιουργίας ενός νέου δημόσιου τομέα εντός του ισχύοντος συστήματος πνευματικής ιδιοκτησίας είναι χρήσιμη και για τις χώρες με αναπτυσσόμενη οικονομία.

Οι άδειες CC δεν επιφέρουν αλλαγή στο θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η νομοθεσία που ισχύει σε εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο παραμένει ανέπαφη. Οι νέες αρχές που διατυπώνονται οδηγούν στην παράλληλη συνύπαρξη δύο κατηγοριών

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

αδειών εκμετάλλευσης ή χρήσης. Οι άδειες που βασίζονται στους κλασικούς κανόνες της πνευματικής ιδιοκτησίας και οι άδειες που βασίζονται στους κανόνες των Creative Commons που αφορούν κυρίως τον ψηφιακό τομέα. Το έργο πάντως και στη μία και στην άλλη περίπτωση υπόκειται στους γνωστούς και θεσμοθετημένους κανόνες της πνευματικής ιδιοκτησίας που είτε το θέλουμε είτε όχι θα πρέπει να εφαρμοσθούν, ιδίως σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος.

Το σύστημα των αδειών CC προτείνει ευέλικτους τρόπους άσκησης του δικαιώματος. Οι άδειες αυτές έχουν επεκταθεί σε 45 περίπου χώρες, ενώ υπολογίζεται ότι πάνω από 140 εκατομμύρια έργα κυκλοφορούν με τέτοιες άδειες.

Οι άδειες αυτές άρχισαν να διατίθενται στο κοινό περίπου στα τέλη του έτους 2002. Η έκδοσή τους στην Ελλάδα έγινε τον Οκτώβριο του έτους 2007 ([www.creativecommons.gr](http://www.creativecommons.gr)) σε τρίτη αναθεώρηση (CC 3.0).

**Slide 13: Τα 3 μέρη των αδειών Creative Commons**

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Κάθε άδεια απαρτίζεται από τρεις μορφές: α) σε μορφή αναγνώσιμη από τον καθένα που αποτελεί περίληψη των βασικών όρων της άδειας (human-readable format- the Commons Deed) β) σε μορφή νομικού κειμένου που περιλαμβάνει τους συμβατικούς όρους της άδειας (lawyer-readable format - the Legal Code) και γ) σε μορφή μηχανής που περιέχει μεταδεδομένα και δίνει τη δυνατότητα αναγνώρισης των έργων τα οποία διατίθενται στο διαδίκτυο με άδεια CC από μηχανές αναζήτησης (machine readable format - Resource Description Framework metadata). Έργα με άδειες Creative Commons μπορούν να αναζητηθούν από το Yahoo και Google.

**Slide 14: Οι 6 άδειες Creative Commons**

Ο δημιουργός έχει τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ έξι αδειών Creative Commons:

α) σύμφωνα με την πρώτη άδεια (attribution) ο χρήστης έχει υποχρέωση αναφοράς του ονόματος του αρχικού δημιουργού, ενώ μπορεί να τροποποιήσει και να χρησιμοποιήσει το έργο για εμπορικό ή μη σκοπό

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve of Openness (I)»***

- β) η δεύτερη άδεια (attribution-share alike) επιτρέπει στο χρήστη την τροποποίηση του έργου με αναφορά στο όνομα του αρχικού δημιουργού, αλλά με ρητή υποχρέωση αδειοδότησης και διανομής παράγωγου έργου σύμφωνα με τους όρους της άδειας CC, ενώ είναι δυνατή η χρήση του έργου για εμπορικό ή μη σκοπό
- γ) η τρίτη άδεια (attribution-non commercial) επιτρέπει την τροποποίηση του έργου, απαγορεύει την εμπορική χρήση, ενώ η αναφορά στο όνομα του αρχικού δημιουργού είναι υποχρεωτική
- δ) η τέταρτη άδεια (attribution-non commercial- share alike) έχει το ίδιο περιεχόμενο με την προηγούμενη αλλά η διανομή του παράγωγου έργου που τυχόν δημιουργηθεί θα πρέπει να γίνεται κατά τους όρους της άδειας σχετικά με την αναφορά στο δημιουργό
- ε) η πέμπτη άδεια (attribution-non commercial-no derivatives) προβλέπει την αναφορά του ονόματος του δημιουργού, επιτρέπει τη μη εμπορική χρήση του έργου, ενώ απαγορεύει οποιαδήποτε τροποποίηση αυτού,
- στ) στο ίδιο περίπου πνεύμα κινείται η έκτη άδεια (attribution-no derivatives) που προβλέπει υποχρέωση αναφοράς του ονόματος του δημιουργού και απαγορεύει στο χρήστη τη δημιουργία παραγώγου έργου.

Διεθνές Συνέδριο  
«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

**«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»**

**Slide 15: Τα 4 στοιχεία των αδειών Creative Commons**

Από την παραπάνω ανάλυση συνάγεται ότι οι παραλλαγές των αδειών αυτών βασίζονται στα εξής στοιχεία: αναφορά στο όνομα του δημιουργού και γενικά αναφορά στον αρχικό δικαιούχο (attribution), διανομή του παράγωγου έργου με τους όρους της αρχικής άδειας (share-alike), απαγόρευση δημιουργίας παράγωγων έργων (no-derivatives), απαγόρευση εμπορικής χρήσης του έργου (non commercial).

Οι άδειες Creative Commons έχουν την ιδιορρυθμία ότι απευθύνονται με τους όρους που προαναφέρθηκαν στο χρήστη, ο οποίος αν έχει τη γνώση και την επιθυμία μπορεί να μετατραπεί σε δημιουργό. Η διαδικασία αυτή είναι συνεχής και εξελισσόμενη και κανείς δεν γνωρίζει που θα καταλήξει. Η έννοια του δημιουργού μεταλλάσσεται γιατί οι χρήστες μπορεί να γίνουν εν δυνάμει δημιουργοί. Η παραπάνω προσέγγιση αναδεικνύει την ανάγκη χορήγησης ευέλικτων αδειών ψηφιακής χρήσης των έργων, καθώς και νέα επιχειρηματικά μοντέλα.

**Slide 16: Ενδυνάμωση της Πνευματικής Ιδιοκτησίας**

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Το κλασικό δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας σε τελική ανάλυση ενδυναμώνεται από τη χρήση αδειών CC και γενικά από την ανοιχτή διάθεση περιεχομένου. Αφού ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να βρει διαθέσιμα έργα και υλικό ελεύθερα προσβάσιμο, είναι φανερό ότι δεν μπορεί να έχει καμία δικαιολογία σε περίπτωση προσβολής πνευματικών δικαιωμάτων για περιεχόμενο που διατίθεται στο κοινό με τους κλασικούς κανόνες της πνευματικής ιδιοκτησίας.

**Slide 17: Εφαρμογή αδειών Creative Commons**

Οι άδειες CC μπορούν να βρουν πεδίο εφαρμογής στις βιβλιοθήκες, αρχεία και μουσεία για ψηφιακή διάθεση επιστημονικού, εκπαιδευτικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Στο πλαίσιο λειτουργίας των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών είναι δυνατό να δημιουργηθούν ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων όχι μόνο με στοιχεία του δημόσιου τομέα, αλλά και με προστατευμένο περιεχόμενο, όπως μελέτες, εργασίες, γκρίζα βιβλιογραφία κλπ., με γραπτή άδεια των συγγραφέων και ερευνητών για σκοπούς εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς.

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Σε ορισμένες περιπτώσεις οι άδειες CC μπορούν να λειτουργήσουν για την ανάπτυξη ηλεκτρονικών κόμβων με επιστημονικά στοιχεία ή δεδομένα που είναι εκτός προστασίας, όπως νόμοι, διατάγματα, δικαστικές αποφάσεις, μαθηματικές ασκήσεις, ιατρικά δεδομένα ή άλλα σχετικά στοιχεία.

Μελέτες επιστημονικού περιεχομένου μπορούν να διατεθούν ηλεκτρονικά σε ανοιχτή πρόσβαση σε χρόνο που προηγείται της επίσημης δημοσίευσης σε περιοδικά με συγκεκριμένους όρους χρήσης. Μεγάλη χρησιμότητα μπορούν να έχουν οι άδειες αυτές και για τα ηλεκτρονικά περιοδικά ανοικτής πρόσβασης σε διάφορους επιστημονικούς τομείς, καθώς και για τη δημιουργία αποθετηρίων που θα εξασφαλίζουν τη διαχρονικότητα του περιεχομένου.

Σε κάθε καλλιτεχνικό χώρο, όπως μουσική, οπτικοακουστικά έργα, εικαστικές τέχνες, φωτογραφίες, λογισμικό, πολυμέσα, γραφικές τέχνες, είναι σκόπιμο οι ίδιοι οι δημιουργοί ή οι δικαιοδόχοι τους να δώσουν με άδειες CC ένα περιεχόμενο στο κοινό για χρήση ιδιωτική, εκπαιδευτική ή ερευνητική χωρίς τη δυνατότητα τροποποίησης του έργου. Μπορούν να δημιουργηθούν μεγάλες πλατφόρμες με ανοιχτό περιεχόμενο, έτσι ώστε

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

το κοινό να έχει πρόσβαση στα έργα καθώς και σε ορισμένα πολιτιστικά αγαθά (ψηφιακές εικόνες μνημείων) με ειδικούς όρους χρήσης. Πληροφορίες του δημόσιου τομέα θα μπορούσαν επίσης να αποτελέσουν αντικείμενο αδειών CC.

Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί και τα ΜΜΕ μπορούν επίσης να διαθέσουν μέρος των προγραμμάτων και του περιεχομένου τους με άδειες CC.

**Slide 18: Συμβάσεις & Άδειες Εκμετάλλευσης**

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι η νομική ισχύς των αδειών αυτών κρίνεται σύμφωνα με τους εκάστοτε εθνικούς κανόνες της πνευματικής ιδιοκτησίας ή του αστικού δικαίου. Σε νομικό επίπεδο είναι γνωστό ότι το περιουσιακό δικαίωμα μεταβιβάζεται και ασκείται μέσω των συμβάσεων και αδειών εκμετάλλευσης. Από την άποψη αυτή οι άδειες Creative Commons μπορούν να ενταχθούν στην κατηγορία των μη αποκλειστικών αδειών εκμετάλλευσης.

Τίθεται λοιπόν το ερώτημα, αν είναι σκόπιμο να προβλεφθούν νομοθετικές ρυθμίσεις για τις άδειες αυτές, ώστε να διευκολύνεται η

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

εκάστοτε προσαρμογή τους στην εθνική νομοθεσία, έτσι ώστε να υπάρχει ασφάλεια δικαίου ως προς τους όρους λειτουργίας τους. Το ζήτημα αυτό πρέπει να μελετηθεί από άποψη σκοπιμότητας, αν δηλαδή είναι ανάγκη να υπάρξει νομοθετική ρύθμιση ενός συστήματος το οποίο ανήκει στην πνευματική ιδιοκτησία, αλλά μέχρι τώρα παραμένει αρρύθμιστο. Παράδειγμα έχουμε στο Οικογενειακό δίκαιο όπου η ελεύθερη ένωση σε πολλές έννομες τάξεις ρυθμίζεται νομοθετικά παράλληλα με την κλασικό θεσμό του γάμου, ενώ σε άλλες έννομες τάξεις έχει μείνει αρρύθμιστο.

##### 5. Η νέα συναρμογή

Η σκέψη νομοθετικής ρύθμισης των αδειών ανοιχτού περιεχομένου είναι ίσως πρόωρη, αλλά αν το σύστημα προχωρήσει ευρύτερα, κάτι το οποίο φαίνεται από το μεγάλο αριθμό των χωρών που έχουν υιοθετήσει τις άδειες αυτές, μπορεί τελικά να φανεί η ανάγκη παρέμβασης του νομοθέτη. Επίσης θα ήταν σκόπιμο να διερευνηθεί, αν είναι αναγκαίο να υπάρξει νομοθετική ρύθμιση που θα επιτρέπει στους ερευνητές να δημοσιεύουν μελέτες σε ακαδημαϊκά ανοιχτά αποθετήρια ή ηλεκτρονικά περιοδικά παράλληλα με τη δημοσίευση του έργου τους στην κλασική μορφή. Προς το παρόν το θέμα μπορεί να ρυθμιστεί συμβατικά, οπότε

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

σε περίπτωση διαφωνίας η ανάρτηση σε αποθετήρια ενδέχεται να ματαιωθεί. Ένα άλλο ζήτημα αφορά τις εφαρμογές του Web 2.0, όπως τα blog, podcast, video sharing που παρέχουν στους χρήστες τη δυνατότητα δημιουργίας και ανταλλαγής περιεχομένου. Πρόκειται για τα «μεταπλασμένα έργα ή παράγωγα έργα» που μπορούν επίσης να διατεθούν με άδειες CC, εκτός αν για τα έργα αυτά καθιερωθεί ένας ακόμη περιορισμός με τροποποίηση της Οδηγίας 2001/29.

Η συνεχής εξέλιξη της ψηφιακής τεχνολογίας θέτει έντονα το ζήτημα του επαναπροσδιορισμού των κανόνων που ισχύουν στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Το δικτυωμένο κοινό έχει πλέον τη δυνατότητα να μετατραπεί από αναγνώστη σε συγγραφέα και να ανεβάσει σε ιστοσελίδες ή blogs το δικό του κείμενο συμβάλλοντας στο διάλογο και τη δημιουργική διαδικασία. Το ίδιο μπορεί να γίνει σε κάθε μορφή τέχνης, όπως στη μουσική, στις εικαστικές τέχνες, στη φωτογραφία και στον οπτικοακουστικό χώρο.

Η δημιουργία ψηφιακών βιβλιοθηκών, αρχείων και μουσείων καθιστά δυνατή την εύκολη πρόσβαση στο ψηφιακό περιεχόμενο και επιτρέπει τη διάδοση και διάσωσή του, γεγονός που έχει τεράστια πολιτική και

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

**«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»**

ιδεολογική σημασία τώρα που η ανθρωπότητα έχει την ανάγκη προσέγγισης των πολιτισμών και διατήρησης της πολυφωνίας στο πλαίσιο ενός μοντέλου ανοικτής κοινωνίας. Ένα από τα βασικά θέματα που χρειάζεται επίλυση είναι τα πνευματικά δικαιώματα.

Slide 19: Europeana.eu

Παράδειγμα ανοικτής πολυγλωσσικής και πολυσύνθετης ψηφιακής βιβλιοθήκης είναι η Europeana που έχει στόχο να διασώσει ψηφιακά τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Για τη βιβλιοθήκη αυτή χρησιμοποιείται ελεύθερο λογισμικό που επιτρέπει αλλαγές στο σύστημα διαχείρισης. Σε πρώτη φάση χρησιμοποιείται κάθε είδους πολιτιστικό υλικό που έχει πέσει στο δημόσιο τομέα, αφού ο σεβασμός του δικαιώματος των δικαιούχων αποτέλεσε βασική προϋπόθεση του όλου εγχειρήματος.

Slide 20: Google Library Project

Για το Google Library Project που έχει σκοπό την ανάπτυξη ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων με βιβλία αμερικανικών κυρίως Πανεπιστημίων, η δικαστική διαμάχη για τα πνευματικά δικαιώματα κατέληξε πρόσφατα

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

(28 Οκτωβρίου 2008) σε μία Συμφωνία μεταξύ της Google, της Ένωσης Αμερικανών Εκδοτών και της Αμερικανικής Εταιρείας Συγγραφέων που όμως δεν είναι τελική γιατί θα πρέπει να επικυρωθεί από το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ.

**Slide 21: Εκπαίδευση, Βιβλιοθήκες & Ανοιχτή Πρόσβαση**

Η εκπαίδευση είναι ο κατεξοχήν τομέας που μπορεί να λειτουργήσει η ανοιχτή πρόσβαση ιδίως με τη μορφή αποθετηρίων και ηλεκτρονικών περιοδικών με άδειες CC, δεδομένου ότι οι ερευνητές και επιστήμονες πετυχαίνουν την ευρεία διάδοση των έργων τους χωρίς έξοδα. Πρόκειται για πρακτική η οποία ταιριάζει απόλυτα και με το σκοπό των βιβλιοθηκών που επιδιώκουν την πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία για το ευρύ κοινό. Η πολιτική αυτή ακολουθείται, όπως προαναφέρθηκε, από πολλά Πανεπιστήμια, όπως το Stanford University που ακολουθεί την πρακτική της ανοιχτής δημοσίευσης επιστημονικών εργασιών και ερευνών. Η πολιτική αυτή θα μπορούσε να γενικευθεί και σε όλα τα ελληνικά Πανεπιστήμια, έτσι ώστε όλο το επιστημονικό υλικό να καταστεί ελεύθερα προσβάσιμο, κάτι που θα διευκολύνει την ανοιχτή τηλε-εκπαίδευση.

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

**Slide 22: Πνευματική Ιδιοκτησία & Προσωπικά Δεδομένα**

Η ανταλλαγή μουσικών κυρίως αρχείων με σύστημα peer to peer θέτει το επίμαχο πρόβλημα της σχέσης της πνευματικής ιδιοκτησίας με τα προσωπικά δεδομένα. Το ΔΕΚ στη γνωστή υπόθεση Promusicae αποφάνθηκε (29 Ιανουαρίου 2008) ότι οι Οδηγίες 2003/31, 2001/29, 2004/48 και 2002/58 δεν επιβάλλουν την υποχρέωση γνωστοποίησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προκειμένου να διασφαλίσουν την αποτελεσματική προστασία του δικαιώματος του δημιουργού στο πλαίσιο αστικής δίκης και ότι το κοινοτικό κεκτημένο επιτάσσει στα κράτη μέλη κατά τη μεταφορά των οδηγιών αυτών στο εσωτερικό δίκαιο να μεριμνούν ώστε να βασίζονται σε ερμηνεία που καθιστά δυνατή τη διασφάλιση της ορθής ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύει η κοινοτική έννομη τάξη. Το ΔΕΚ αποφάνθηκε περαιτέρω ότι οι αρχές και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν, όχι μόνο να ερμηνεύουν το εθνικό τους δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς τις ίδιες αυτές οδηγίες, αλλά και να μη βασίζονται σε ερμηνεία που θα μπορούσε να έλθει σε σύγκρουση με τα θεμελιώδη δικαιώματα ή με τις λοιπές αρχές του κοινοτικού δικαίου, όπως η αρχή της αναλογικότητας.

Διεθνές Συνέδριο  
«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
“Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας”  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

**«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»**

**Slide 23: Ανταλλαγή αρχείων μέσω p2p**

Το ζήτημα αυτό θα μπορούσε να επιλυθεί με δίκαιο τρόπο, τόσο για τους δικαιούχους, όσο και για τους χρήστες, έτσι ώστε να επιτρέπεται ελεύθερα η ανταλλαγή αρχείων μέσω συστημάτων peer to peer για χρήση ιδιωτική με καταβολή εύλογης αμοιβής που θα εισπράττεται από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης και θα καταβάλλεται από τους φορείς παροχής υπηρεσιών με μικρή επιβάρυνση στα τέλη συνδρομής των καταναλωτών. Η λύση αυτή αποφεύγει το αυστηρό σύστημα διακοπής της πρόσβασης στο διαδίκτυο που προτείνεται στη Γαλλία με τη Συμφωνία Olivennes και το σχέδιο νόμου Creation et Internet ή το τεχνολογικό φιλτράρισμα που εμποδίζει την παράνομη ανταλλαγή αρχείων και γενικά ξεπερνάει τις δυσκολίες που ανακύπτουν από τη νομοθεσία για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το απόρρητο των τηλεπικοινωνιών. Άλλωστε η σύγχρονη φιλοσοφία του διαδικτύου και η κοινωνία δεν αντιμετωπίζουν την ανταλλαγή αρχείων σαν πειρατεία, αλλά σαν ένα άυλο δώρο μεταξύ φίλων, σαν μια νέα κουλτούρα. Η νομοθεσία που δεν συμβαδίζει με την κοινωνική αποδοχή μένει τελικά ανεφάρμοστη και δημιουργεί πιο πολλά προβλήματα από αυτά που έχει στόχο να επιλύσει.

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

Οι επίκαιροι αυτοί προβληματισμοί αναδεικνύουν την ανάγκη μια άλλης αντιμετώπισης των θεμάτων και μια νέα συναρμογή πρακτικών που μπορεί μελλοντικά να δημιουργήσει ένα άλλο θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Αυτή την εποχή λειτουργούν παράλληλα δύο τρόποι προστασίας μέσα στο ίδιο σύστημα πνευματικής ιδιοκτησίας: οι κλασικοί κανόνες των συμβάσεων ή αδειών εκμετάλλευσης και οι άδειες ανοιχτού περιεχομένου. Η τεχνολογία όμως είναι εκείνη που ανοίγει το δρόμο για τη μετατροπή του έργου, για τη συλλογική δημιουργία και τη συμμετοχή. Το έργο δεν είναι πάντα ατομικό και σταθερό, αλλά εξελίσσεται ακόμη και η έννοια του συγγραφέα μεταλλάσσεται. Ένα νέο κοινωνικό πρόσταγμα οδηγεί την ανθρωπότητα σε μία άλλη μορφή διανοήσης, σε ένα άλλο αποτέλεσμα από την ατομική πνευματική δημιουργία που γνωρίζαμε μέχρι τώρα.

**Slide 24: Ανοικτή Πρόσβαση & Δημοκρατία**

Η θεώρηση της ανοικτής πρόσβασης συμβαδίζει με τη γενικότερη ιδέα της υπερ-δημοκρατίας που βασίζεται στο γενικό συμφέρον, στη συμμετοχή, την αλληλεγγύη, τη συνοχή, στο κοινωνικό κράτος, στα

Διεθνές Συνέδριο  
**«Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας»**  
15 & 16 Δεκεμβρίου 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ  
Αμφιθέατρο «Λεωνίδα Ζέβρας»

Διεθνές Συνέδριο  
"Υποδομές Ανοικτής Πρόσβασης: το Μέλλον της Επιστημονικής Επικοινωνίας"  
Αθήνα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών), 15-16 Δεκεμβρίου 2008

**Διονυσία Καλλινίκου**  
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια  
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών  
E: [kallinikoudionysia@yahoo.gr](mailto:kallinikoudionysia@yahoo.gr)

**«Επανεξετάζοντας τα όρια της νομοθεσίας για την προστασία της πνευματικής  
ιδιοκτησίας ενόψει της Ανοικτής Πρόσβασης (I)»**

***«Re-examining the limits of regulation for intellectual property protection on the eve  
of Openness (I)»***

ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνική δικαιοσύνη, στις νέες τεχνολογίες, στην παιδεία και την ελευθερία. Η ιδέα της ανοικτής και συνεργατικής δημιουργίας είναι μια ριζοσπαστική προσέγγιση που αγγίζει όσους έχουν ανάγκη από μια άλλη πολιτική πιο σύγχρονη και πιο ισορροπημένη.

Αθήνα, 15 Δεκεμβρίου 2008

Διονυσία Καλλινίκου